

POSUDEK VEDOUCÍHO NA MAGISTERSKOU PRÁCI MICHAELY JIRÁSKOVÉ “POJETÍ BOŽSTVÍ V INDICKÝCH TRADICÍCH?”, KRe FF Univerzity Pardubice, srpen 2016

Autorka se zaměřila na analýzu orientalistického pojetí božství v indických tradicích. Tématem tedy nebyly primárně samotné indické tradice, ale myšlenková východiska a interpretace především českých indologů. Po nezbytném úvodu následuje kapitola první, zaměřená na širší teoretický rámec zkoumání indických tradic jakožto náboženských. Druhá kapitola pojednává o některých rysech pojmání božství v Indii u českých badatelů, třetí kapitola je pak zaměřena na další problémy spojené již s interpretací konkrétních božstev – Kršny, Višnu, Brahm, Šivy a Kálí. Následuje závěr, přehled použitých zdrojů a obrazová příloha.

Oceňuji především autorčinu práci s aktuální odbornou literaturou k tématu, stejně jako dosti pečlivý výběr z děl českých indologů a religionistů. K teoretickému ukotvení použila teorie S. N. Bálagangádhar, přičemž zdařile vystihla posun chápání antických božstev v době církevních otců. Právě v této době se formují klíčové názory dominantního proudu církve, které ovlivnily evropské myšlení na celá staletí. Monoteismus versus polyteismus, pravý Bůh versus bohové falešní, historické myšlení, které nepřestává fascinovat otázka, jak původní monoteismus lidstva postupně degeneroval do různých forem téhož pohanství. V návaznosti na výzkumy Bálagangádharovy, Geldersovy a moje autorka dále ověřila, že česká indologická tradice někdy explicitně, častěji však implicitně stále interpretovala indické tradice prizmatem křesťanské teologie. Zdařile to ukazuje na vykládání indické *trimúrti*, na trvajícím podivění ohledně „nemorálních“ stránek Kršnova charakteru, na odsuzování rituálů spojených se zpodobněním Džagannátha v městě Purí, nebo na stále trvajícím euhémerovské interpretaci dalších podob Višnu. Celkově autorka velice přesvědčivě doložila kontinuitu původně křesťanských teologických úvah v západním chápání indických tradic. Nutno jen zdůraznit, že se nejedná o kontinuitu té či oné konkrétní ideje, ale o kontinuitu v celém rámci myšlení, utvářeném provázanými strukturami myšlenek, otázek a odpovědí (pojem modloslužba nutně vyžaduje specifické křesťanské pojetí jedinečného Boha, atd.).

Chci vyzdvihnout skutečnost, že M. Jirásková prokázala schopnost samostatně pracovat s cizojazyčnou literaturou. Anglosaská produkce naše indology a religionisty výrazně ovlivnila, ačkoliv to z mnohých knih zejména D. Zbavitele a V. Miltnera není často vůbec zřejmé. Základna zdrojů práce je velice solidní, autorka využila na padesát knih a odborných článků. Jirásková také dokázala dobře vystihnout důležitost několika témat, kupříkladu vytrvalou kritiku rituálů spojených s Džagannáthem. K tomu jen dodávám pro zajímavost, že odsuzování a očerňování tohoto specifického zpodobnění Kršny se v anglosaském prostředí projevilo používáním slova *Jaggernaut* (deformovaná podoba původně sanskrtského Džagannáth). *Jaggernaut* je synonymem pro zlé, démonské monstrum, a jako takový se pojem hojně používal od literatury až po nedávné filmy v žánru hororu. Autorka zaslouží ocenění také proto, že poslední rok strávila intenzivním a ne vždy snadným výukovým pobytem na stipendiu indické vlády pro studium hindštiny. Přitom dokázala svou práci úspěšně dokončit.

Text magisterské práce je psán čtivě, členění témat je logické, úvod a první kapitola představují hlavní problémy a připravují dobře rámec pro konkrétní diskusi o západním pojmání indických božstev. Samozřejmě, daná analýza nám pomáhá si uvědomit západní předporozumění a omezení jimi daná. Odpověď na otázku, jak tedy pojmají postavy Višnu, Šivy a dalších samotní Indové, vyžaduje další rozsáhlý výzkum.

Magisterská práce splňuje požadavky na tento typ prací kladených také po formální stránce, nutno ocenit, že v textu je minimum chyb či překlepů. Autorka zvolila specifické rozčlenění zdrojů, kdy prameny jsou pro ni práce českých indologů, což je vzhledem k tématu možný postup. Nemám žádné zásadnější výtky a text celkově hodnotím jako vynikající, autorka prokázala schopnost pečlivé odborné práce. Vzhledem ke svému dlouhodobému zaměření na indické tradice, včetně studia sanskritu a hindštiny, a vzhledem k rozvinutým schopnostem promýšlet problémy a pečlivě pracovat se zdroji, by autorka jistě byla výbornou kandidátkou pro další stupeň studia a výzkumu. Doporučuji text k obhajobě a navrhuji jednoznačně známku výborně.

V Liberci 16. srpna 2016,

doc. Mgr. Martin Fárek, Ph.D.